

 МАУП	ПРИВАТНЕ АКЦІОНЕРНЕ ТОВАРИСТВО «ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД МІЖРЕГІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ»
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ПРАВА ІМ.КНЯЗЯ ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО	
Кафедра: <u>конституційного права, історії та теорії держави і права</u>	
Затверджую: Директор навчального підрозділу <hr/> (підпис) А. М. Кислий <hr/> (П.І.Б.) “ ____ ” _____ 2019 р.	Схвалено на засіданні кафедри конституційного права, історії та теорії держави і права <hr/> (назва кафедри) Протокол № 1 від 29.08. 2019 р. Завідувач кафедри <hr/> _____ (підпис) А. М. Подоляка <hr/> (П. І. Б.)

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

« ПРОФЕСІЙНА ЕТИКА »

Статус дисципліни: **цикл дисциплін самостійного вибору Академії (ПВ)**

Освітньо-професійна програма: **Право**

Для напрямку: **0304 «Право»**

Спеціальність: **6.030402 «Правоохоронна діяльність»**

Спеціалізація: **Безпека діяльності організацій та установ**

Форма навчання: **заочна; Курс: 4 (бакалавр); Семестр 7, 8**

Обсяг в кредитах ЄКТС/ Всього годин **2/60** за навчальним планом від 25.02.2015 р.

- лекції (Л) **6**
- семінарські заняття (СЗ) **2**
- практичні заняття (ПЗ)
- індивідуально-консультативна робота (ІКР)
- самостійна робота студентів (СРС) **52**

Робоча програма навчальної дисципліни складена на основі програми навчальної дисципліни «Професійна етика» к.ю.н., доцента кафедри Т. Б. Аріфходжаєвої (перезатверджена на засіданні кафедри конституційного права, історії та теорії держави і права протокол № 1 від 29 серпня 2019 року).

Розробник (-и) робочої програми навчальної дисципліни: Т.Б. Аріфходжаєва

Київ 2019 р.

II. Мета вивчення навчальної дисципліни

Метою вивчення дисципліни є: надання знань, навичок та здатностей (компетенції) щодо розуміння основних морально-етичних цінностей, принципів, норм та категорій, застосування їх в процесі здійснення професійної діяльності, а також формування моральної культури, відчуття відповідальності та обов'язкового дотримання вимог моралі, розкрити систему формування світогляду юриста.

Статус дисципліни: цикл дисциплін самостійного вибору Академії.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі освітньо-професійної програми підготовки фахівців за відповідним ступенем вищої освіти. Дисципліна «Професійна етика» належить до циклу дисциплін самостійного вибору Академії за ступенем вищої освіти «Бакалавр», для напряму: 0304 «Право», спеціальність: 6.030401 «Правоохоронна діяльність», спеціалізація: «Безпека діяльності організацій та установ».

Компетентності та програмні результати навчання з дисципліни «Професійна етика»:

- прищеплення у студентів навичок самостійного опрацювання навчальної та наукової літератури в процесі підготовки до питань, що виносяться на семінарське заняття, а також в процесі самостійного написання рефератів;
- прищеплення їм навичок творчо мислити, самостійно формулювати, викладати та аргументувати свої думки;
- вироблення у студентів здатності зв'язувати та самостійно аналізувати психолого-правові явища;
- здатність до абстрактного, логічного та критичного мислення, аналізу і синтезу;
- здатність застосовувати знання в професійній діяльності у стандартних та окремих нестандартних ситуаціях;
- визначати вагомість та переконливість аргументів в оцінці заздалегідь невідомих умов та обставин;

- давати короткий висновок щодо окремих проблем з достатньою обґрунтованістю;
- оцінювати недоліки і переваги аргументів, аналізуючи відому проблему;
- виявляти, аналізувати та розв'язувати конкретні проблеми етичного характеру, що виникають у роботі правників;
- давати загальну характеристику кожній з юридичних професій, виокремити їх спільні та відмінні риси;
- аналізувати конкретні життєві ситуації на предмет визначення наявності чи відсутності порушення юристом норм професійної етики та моралі, пропонувати варіанти вирішення ситуації, оперуючи правовими та іншими соціальними нормами.

Предметом вивчення навчальної дисципліни як філософської науки про мораль і моральність є основні та специфічні етичні категорії та їх взаємозв'язок, головні тенденції і протиріччя в розвитку етичної думки, структура, сутність і функції моралі; моральна сутність юридичної професії, вимоги до правників професіоналів щодо дотримання моральних норм у процесі здійснення юридичної діяльності та в позаслужбовий час; моральна культура юриста та її формування; етика спілкування та службовий етикет юристів.

Міждисциплінарні зв'язки: актуальні проблеми теорії держави і права; юридична деонтологія; юридична конфліктологія; історія вчень про державу і право; історія держави і права України; історія держави і права зарубіжних країн; політологія, філософія; кримінологія; адміністративне право; конституційне право; цивільне право; кримінальне право.

III. Очікувані результати навчання

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен **знати:**

- сутність та особливості етики, професійної етики, юридичної етики та юридичної деонтології;
- що таке мораль та її специфіку на різних історичних етапах розвитку людства;
- основні трактування базових етичних категорій;
- види, принципи та кодекси професійної етики;
- структуру моралі та моральної свідомості;
- основні етичні проблеми сучасного світу, умови їх виникнення, шляхи подолання;
- особливості морального регулювання суспільних відносин, що виникають під час здійснення правниками різних видів професійної діяльності;
- специфіку взаємодії морального та правового регулювання діяльності правників;
- головні напрями та методи морального виховання юристів.

уміти :

- оцінювати дії і події повсякденного життя з позицій добра і зла;
- використовувати принципи професійної етики в процесі своєї професійної діяльності;
- виявляти, аналізувати та розв'язувати конкретні проблеми етичного характеру, що виникають у роботі правників;
- давати загальну характеристику кожній з юридичних професій, виокремити їх спільні та відмінні риси;
- аналізувати конкретні життєві ситуації на предмет визначення наявності чи відсутності порушення юристом норм професійної етики та моралі, пропонувати варіанти вирішення ситуації, оперуючи правовими та іншими соціальними нормами;
- пояснити, хто такий «юрист», які правові та морально-етичні вимоги до юристів висуваються сучасним суспільством;

- пояснити, в яких юридичних, правоохоронних та інших державних та недержавних органах та організаціях здійснюються ті чи інші види юридичної діяльності;
- застосовувати на практиці одержані теоретичні знання щодо правового регулювання відносин в галузі вищої юридичної освіти;
- самостійно вирішувати практичні завдання, використовуючи положення відповідних нормативно-правових актів;
- правильно визначати обсяг прав та обов'язків студента вищого навчального закладу, визначати правовий механізм їх реалізації в конкретних освітянських правовідносинах.

IV. Критерії оцінювання результатів навчання

Під час вивчення дисципліни застосовується поточний, модульний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться для оцінювання рівня навчальних досягнень під час семінарських, практичних занять та якості виконання індивідуальної і самостійної роботи та передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з кожного окремого модуля навчальної дисципліни.

Поточний контроль – проведення семінарських занять, відпрацювання академічних заборгованостей.

Поточний контроль під час проведення семінарських занять передбачає перевірку рівня засвоєння знань, умінь і навичок студентом з кожного окремого навчального (змістового) модуля навчальної дисципліни та їх корекцію. Прозорість оцінювання рівня знань студентів забезпечується чіткими критеріями.

Модульний контроль – визначає якість виконаної студентом навчальної роботи з певного навчального (змістового) модуля та оцінюється за сукупними підсумками поточної успішності, включаючи виконану індивідуальну, самостійну та модульну контрольну роботу.

Підсумковий контроль – виставляється як сума балів з усіх модулів навчальної дисципліни та обраховується, як правило, як середнє арифметичне складових модулів.

По закінченню вивчення навчальної дисципліни студент складає семестровий залік.

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ЕСТ8	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	Зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73		задовільно	
60-63	E		
35-59	PX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	P	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

V. Засоби діагностики результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування студентами результатів вивчення дисципліни «Професійна етика» є:

- усний виступ;
- виконання письмового завдання;
- тестування;
- есе, дайджест;
- реферат;
- складання словника основних термінів, що визначені програмою курсу;
- ведення опорного конспекту лекцій;
- письмова контрольна робота;
- інші види навчально-наукової роботи (участь у гуртках, наукових конференціях тощо);
- підсумкова модульна робота.

VI. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

№	Курс IV Семестр 7,8 Обсяг в кредитах ЄКТС/Всього годин 2/ 60 Назва теми	Кількість годин, з них:					Форма Контролю	Примітка	
		Лек-ції (Л)	Семін зан. (СЗ)	Пр., лаб. зан. (ПЗ, ЛЗ)	Інд-конс. роб. (ІКР)	Сам. роб. студ. (СРС)			
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. Юридична етика - поняття, структура, види									
1.	Етика як філософське вчення про мораль і моральність.	2	-	-	-	7	У, ПК, Т,СР,Р		
2.	Поняття професійної етики. Структура, види і норма юридичної етики.					7	У, ПК, Т,СР,Р		
3.	Розвиток юридичної етики в Україні.					7	У, ПК, Т,СР,Р		
4.	Юридична етика на міжнародно-правовому рівні.					7	У, ПК, Т,СР,Р		
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2. Види етики в юридичній діяльності									
5.	Морально-правові джерела слідчої діяльності.	4	2	-	-	6	У, ПК, Т,СР,Р		
6.	Моральна культура юриста.					4	У, ПК, Т,СР,Р		
7.	Судова етика. Моральні витоки судочинства.					4	У, ПК, Т,СР,Р		
8.	Правові етичні основи адвокатської діяльності в Україні.					6	У, ПК, Т,СР,Р		
9.	Судовий етикет.					4	У, ПК, Т,СР,Р		
		6	2	-	-	52			
	ВСЬОГО	60год.							
	Форма контролю	залік							

Форми контролю:

- Усне опитування – У
- Тестування – Т
- Перевірка конспектів – ПК
- Перевірка завдань для самостійної роботи – СР
- Контрольні роботи – КР
- Реферати – Р

6.1. Плани лекцій

Модуль 1.

Змістовий модуль 1. Юридична етика - поняття, структура, види

Тема 1. Етика як філософське вчення про мораль і моральність.

Моральний вчинок та його сутність. Мораль як сфера належного. Сутність етики. Ситуація морального вибору. Предмет та сутність етики. Передумови виникнення моралі і права. Різноманіття етичних систем. Поняття волі за Хомою Аквінським (1226-1274). Етична система, заснована на прийнятті як вищої цінності деякого корисного безпосередньо відчутного блага . Твердження про моральну поведінку. Етика Спенсера, яка побудована по логіці «від нижчого до вищого». Етичні вчення Хоми Аквінського та Нікколо Макіавеллі (1469 - 1527). Основні методологічні аспекти філософського обґрунтування етики.

Література: [3, 7, 10, 22, 23, 25, 30, 31].

Тема 2. Поняття професійної етики. Структура, види і норма юридичної етики.

Різниця між поняттями «мораль» і «моральність». Юридична етика як соціальне явище. Професійна етика як самостійна галузь етичної науки. Сутність поняття юридичної етики. Особливості професії юриста. Структура, види і норма юридичної етики. Завдання юридичної етики. Офіційна етика. Традиційна етика. Корпоративна етика. Місце і характер професійної етики в роботі юриста. Правила професійної етики.

Література: [3, 7, 10, 22, 23, 25, 30, 31, 52, 53, 54, 55].

Тема 3. Розвиток юридичної етики в Україні .

Юридична етика в країні за часів Російської імперії. Видатні діячі Російської імперії. Революційні події 1917 р. у Росії і руйнування судової системи. Роль української інтелігенції у перетворенні судової етики в Росії XIX ст. Видатні діячі Російської імперії: С. І. Зарудний, А. Ф. Коні, С. А. Андрієвський., О. Я. Пассовер.

Юридична етика в Україні радянського періоду. Наявність перспектив розвитку юридичної етики в Україні з урахуванням судової системи. Перспективи розвитку юридичної етики в Україні з урахуванням судової системи. А.Ф.Коні – основоположник судової етики в Російській імперії. Роль української інтелігенції в перетворенні судової системи в Російській імперії. Введення принципів усності і змагальності в судовий процес. Юридична етика в Україні в пострадянського періоду.

Юридична етика в суверенній Україні до прийняття Конституції України .
Юридична етика в суверенній Україні після прийняття Конституції України.
Юридична етика в сучасній Україні.

Література: [1, 12 – 22, 23 – 27, 33 – 38, 41 – 43, 45, 49, 50, 54, 57, 58].

Тема 4. Юридична етика на міжнародно-правовому рівні.

Загальна декларація прав людини: ООН 1948 рік. Міжнародні стандарти професійної діяльності юриста. Вплив документів ООН на розвиток етики і юридичної деонтології у світі й в Україні. Декларації прав людини в розвитку юридичної етики. Документи Європейського співтовариства про питання юридичної етики і юридичної деонтології. Деонтологічний кодекс Європейського співтовариства (Страсбург, жовтень 1988р) (письмово). Документи Міжнародної Асоціації Юристів, що стосуються питань юридичної етики і юридичної деонтології. Міжнародні правові документи до яких приєдналась Україна.

Основні положення про роль адвокатів, прийняті на восьмому Конгресі ООН щодо запобігання злочинності (Нью-Йорк, 1990).

Література: [3, 7, 10, 22, 23, 25, 27, 30, 31, 33, 54, 56].

Змістовий модуль 2. Значення етики в юридичній діяльності

Тема 5. Морально-правові джерела слідчої діяльності.

Слідча етика. Загальні моральні вимоги й передумови слідчої діяльності. Морально-правові джерела слідчої діяльності. Етика карно-процесуального доведення. Моральні основи карно-процесуального доведення.

Етика судового рішення. Історичне призначення судової діяльності. Моральні основи судової діяльності. Моральні основи слідчої етики. Єдність законності та моралі в судовій діяльності. Поняття етичної сторони судового процесу. Етика допиту в судовому засіданні. Етика взаємин учасників судового процесу. Визначення етики судової риторики. Етика судового рішення. Етика позасудової поведінки.

Вимоги, яким повинні відповідати особи, щоб мати право займатися нотаріальною діяльністю (за Законом України «Про нотаріат»). Вимоги, яким повинні відповідати особи, щоб мати право займатися адвокатською діяльністю (за Законом України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»). Юридична консультативна діяльність. Вимоги до осіб, яких призначають на посади прокурорів і слідчих (за Законом України «Про прокуратуру»).

Література: [2, 4, 5, 6, 7, 10, 28, 30, 36, 38, 50].

Тема 6. Моральна культура юриста.

Елементи культури особистості юриста. Принципи професійної культури юриста. Моральні норми, їх характеристика. Моральна свідомість. Види культур юриста. Різниця між законами та духовними надбаннями людства.

Розвиток політичної культури юриста. Компоненти правової культури юриста. Функції правової культури. Складові елементи національної культури. Національний обов'язок юриста. Фактори формування професійної етики юриста.

Правова культура юриста. Духовна культура юриста. Національна культура юриста. Педагогічна культура юриста. Невід'ємність моральної культури юриста від професійної. Поняття «деформована моральність».

Література: [1, 12 – 22, 23, 25, 33, 36, 41, 43, 45, 57, 58].

Тема 7. Судова етика. Моральні витoki судочинства.

Моральні вимоги до судової влади. Моральні основи здійснення правосуддя. Моральне значення судових дебатів. Моральний зміст судових рішень. Морально-психологічні особливості судді. Морально-психологічні особливості прокурора.

Література : [4, 16, 18, 21, 26, 39, 42, 43, 44].

Тема 8. Правові етичні основи адвокатської діяльності в Україні.

Адвокатська етика. Судова етика адвоката. Поняття етикету як складової частини етики. Роль судового етикету. Правові етичні основи адвокатської діяльності в Україні. Види і форми професійного етикету юристів. Етика угоди про надання юридичної допомоги. Етика захисту на досудовому слідстві. Адвокат-медіатор. Морально-психологічні особливості адвоката. Інтернаціоналізація адвокатської етики.

Література: [4, 16, 18, 21, 26, 39, 42, 43, 44].

Тема 9. Судовий етикет.

Судовий етикет. Адвокатська діяльність. Адвокатський етикет. Офіційний судовий етикет. Етика угоди про надання юридичної допомоги. Яким має бути зовнішній вигляд учасника судового засідання як елемент етикету. Визначення етикету робочого спілкування учасників судового процесу. Внутрішній стан учасника судового процесу. Етика захисту на досудовому слідстві. Етика позаштатних ситуацій.

Література: [3, 15 – 18, 19 – 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30-32, 34, 42, 44].

6.2. Плани семінарських (практичних, лабораторних) занять

Змістовий модуль № 1 Юридична етика - поняття, структура, види

ТЕМА 1. Етика як філософське вчення про мораль і моральність

Теоретичні питання.

1. Етика як філософське вчення про мораль і моральність.
2. Предмет та сутність етики.

3. Передумови виникнення моралі і права.
4. Моральний вчинок та його сутність.

Література: [1, 13, 16, 18, 23 – 25, 27, 33 – 37, 40, 43, 45, 57, 58].

ТЕМА 2. Поняття професійної етики. Структура, види і норма юридичної етики

Теоретичні питання.

1. Професійна етика як самостійна галузь етичної науки.
2. Сутність поняття юридичної етики.
3. Особливості професії юриста. Структура, види і норма юридичної етики.
4. Офіційна етика. Традиційна етика. Корпоративна етика.

Література: [1, 13, 16, 18, 23 – 25, 27, 33 – 37, 40, 43, 45, 57, 58].

ТЕМА 3. Розвиток юридичної етики в Україні

Теоретичні питання.

1. Юридична етика в країні за часів Російської імперії.
2. Видатні діячі Російської імперії.
3. Роль української інтелігенції у перетворенні судової етики в Росії XIX ст.
4. Юридична етика в Україні радянського періоду.
5. Наявність перспектив розвитку юридичної етики в Україні з урахуванням судової системи.

Література: [1, 12 – 22, 23 – 27, 33 – 38, 41 – 43, 45, 49, 50, 54, 57, 58].

ТЕМА 4. Юридична етика на міжнародно-правовому рівні.

Теоретичні питання.

1. Вплив документів ООН на розвиток етики і юридичної деонтології у світі й в Україні.
2. Декларації прав людини в розвитку юридичної етики.
3. Документи Європейського співтовариства про питання юридичної етики і юридичної деонтології.

Література: [1, 12 – 22, 23 – 27, 33 – 38, 41 – 43, 45, 49, 50, 54, 57, 58].

Змістовий модуль № 2. Види етики в юридичній діяльності

ТЕМА 5. Морально-правові джерела слідчої діяльності.

Теоретичні питання.

1. Слідча етика.
2. Морально-правові джерела слідчої діяльності.
3. Етика карно-процесуального доведення.
4. Елементи культури особистості слідчого.
5. Принципи професійної культури слідчого.
6. Моральні норми, їх характеристика.
7. Моральна свідомість слідчого.

Література: [1, 12 – 22, 23, 25, 33, 36, 41, 43, 45, 57, 58].

ТЕМА 6. Моральна культура юриста.

Теоретичні питання.

1. Правова культура юриста.
2. Духовна культура юриста.
3. Національна культура юриста.
4. Педагогічна культура юриста.
5. Політична культура юриста.
6. Економічна культура юриста.
7. Етична культура юристів різних спеціалізацій.

Література: [1, 12 – 22, 23, 25, 33, 36, 41, 43, 45, 57, 58].

ТЕМА 7. Судова етика. Моральні витоки судочинства.

Теоретичні питання.

1. Судова етика.
2. Моральні витоки судочинства.

3. Етика судового рішення.
4. Моральність діяльності судді у судах різних судів.
5. Присяга судді, її значення.

Література: [1 – 18, 19, 21, 22, 23, 26, 29, 31, 32, 34, 36, 38, 41, 42, 44, 49, 50, 52, 54, 57].

ТЕМА 8. Правові етичні основи адвокатської діяльності в Україні.

Теоретичні питання.

1. Адвокатська етика.
2. Судова етика адвоката.

Література: 1-14, 15 – 18, 19 – 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30-32, 34].

ТЕМА 9. Судовий етикет.

Теоретичні питання.

1. Судовий етикет.
2. Адвокатська діяльність.

Література: [1-14, 15 – 18, 19 – 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30-32, 34].

6.3. Завдання для самостійної роботи здобувачів вищої освіти

Змістовий модуль № 1 Юридична етика - поняття, структура, види

ТЕМА 1. Етика як філософське вчення про мораль і моральність

Завдання для самостійного опрацювання навчального матеріалу:

1. Визначити поняття волі за Хомою Аквінським (1226-1274). Законспектувати його твердження про моральну поведінку.
2. Порівняти етичні вчення Хоми Аквінського та Нікколо Макіавеллі (1469 - 1527).
3. Скласти основні методологічні аспекти філософського обґрунтування етики.

Питання для самоконтролю

1. В чому полягає предмет і сутність етики?
2. Дати характеристику поняттям «моральний вчинок» і «моральний вибір».
3. Визначити відмінність понять «мораль» і «моральність».

Тематика рефератів.

1. Етичні тенденції у синтезі природного та позитивного права.
2. Роль законів Всесвіту у формуванні правничої деонтології та етики.
3. Одиничні, особливі і загальні норми у юридичній діяльності.

Контроль самостійної роботи:

Перевірка конспектів; усне опитування; перевірка (захист) рефератів.

Література: [1, 13, 16, 18, 23 – 25, 27, 33 – 37, 40, 43, 45, 57, 58].

ТЕМА 2. Поняття професійної етики. Структура, види і норма юридичної етики

Питання для самоконтролю

1. Визначити правила професійної етики.
2. Назвати види несправедливості волі Св. Бернаром.
3. Що таке свобода морального вибору?
4. Спробуйте пригадати (з історії, життя) приклад гідного, на вашу думку, вчинку.

Розглянути ситуації і дати пояснення.

Ситуація 1.

Лікар повідомив вам про те, що хвороба близької людини смертельна і запропонував вам самому вирішити, чи повідомити їй про це чи ні.

Як вірно вчинити у даному випадку? Обґрунтуйте свою відповідь.

Ситуація 2.

Одразу після катастрофи в Чорнобилі керівництво СРСР прийняло рішення не поширювати інформацію про реальні масштаби радіоактивної небезпеки.

Чи є особи, відповідальні за прийняті рішення, у ситуації морального вибору?

Ситуація 3 .

У Вас є серйозні підстави підозрювати ваших сусідів у тім, що вони затівають щось злочинне, але повної інформації в цьому немає. Ви можете повідомити по телефону свої здогадки в міліцію. Можна спробувати умовити сусідів від здійснення задуманого тощо.

Чи стоїть перед вами проблема морального вибору?

Контроль самостійної роботи:

Перевірка конспектів; усне опитування; перевірка (захист) рефератів.

Література: [1, 13, 16, 18, 23 – 25, 27, 33 – 37, 40, 43, 45, 57, 58].

ТЕМА 3. Розвиток юридичної етики в Україні

Завдання для самостійного опрацювання навчального матеріалу:

1. Назвати перспективи розвитку юридичної етики в Україні з урахуванням судової системи. (письмово)

Питання для самоконтролю:

1. Юридична етика в Україні періоду Російської імперії.
2. Які умови сприяли виникненню і розвитку етики в Російській імперії?
3. Чому судова реформа 1864 р. у Росії сприяла виникненню судової етики?
4. А.Ф.Коні – основоположник судової етики в Російській імперії.
5. Яка роль української інтелігенції в перетворенні судової системи в Російській імперії?
6. Революційні події 1917 р. у Росії і руйнування судової системи.

7. Юридична етика в Україні сталінського періоду.
8. Юридична етика в Україні в пострадянського періоду.
9. Юридична етика в суверенній Україні до прийняття Конституції України 28.06.96р.
- 10.Юридична етика в суверенній Україні після прийняття Конституції України 28.06.96р.

Контроль самостійної роботи:

Перевірка конспектів; усне опитування.

Література: [1, 12 – 22, 23 – 27, 33 – 38, 41 – 43, 45, 49, 50, 54, 57, 58].

ТЕМА 4. Юридична етика на міжнародно-правовому рівні.

Завдання для самостійного опрацювання навчального матеріалу:

1. Охарактеризувати вплив Документів ООН на розвиток юридичної етики у світі й в Україні (письмово)
2. Охарактеризувати Деонтологічний кодекс Європейського співтовариства (Страсбург, жовтень 1988р) (письмово).

Питання для самоконтролю.

1. Яка роль Декларації прав людини в розвитку юридичної етики?
2. Назвати документи Міжнародної Асоціації Юристів, що стосуються питань юридичної етики і юридичної деонтології.
3. Назвати міжнародні правові документи до яких приєдналась Україна.

Контроль самостійної роботи:

Перевірка конспектів; усне опитування.

Література: [1, 12 – 22, 23 – 27, 33 – 38, 41 – 43, 45, 49, 50, 54, 57, 58].

Змістовий модуль № 2. Види етики в юридичній діяльності

ТЕМА 5. Морально-правові джерела слідчої діяльності.

Завдання для самостійного опрацювання навчального матеріалу:

Заповнити таблицю: Види культур слідчого правоохоронних органів

Вид культури	Соціальний вираз	Критерії
Духовна культура	Особа	Ставлення до оточення
Психологічна		
Економічна		
Екологічна		
Етична		
Естетична		
Інформаційна		

Питання для самоконтролю.

1. Назвати моральні основи слідчої етики.
2. Вимоги до осіб, яких призначають на посади прокурорів і слідчих (за Законом України «Про прокуратуру»).

Контроль самостійної роботи:

Перевірка конспектів; усне опитування.

Література: [1, 12 – 22, 23, 25, 33, 36, 41, 43, 45, 57, 58].

ТЕМА 6. Моральна культура юриста.

Питання для самоконтролю.

1. В чому полягає невід’ємність моральної культури юриста від професійної?
2. Як ви розумієте «деформована моральність»?
3. Розкрийте значення правосвідомості у професійних костюмах юриста.

Теми рефератів:

1. Правова культура юриста.
2. Правова культура: поняття, сутність та перспективи.

Контроль самостійної роботи:

Перевірка конспектів; усне опитування.

Література: [1, 12 – 22, 23, 25, 33, 36, 41, 43, 45, 57, 58].

ТЕМА 7. Судова етика. Моральні витoki судочинства.

Питання для самоконтролю.

3. Визначити історичне призначення судової діяльності.
4. Назвати моральні основи судової діяльності.
5. Розкрийте єдність законності та моралі в судовій діяльності.
6. Дати поняття етичної сторони судового процесу.
7. Що таке етика допиту в судовому засіданні?
8. Як визначається етика взаємин учасників судового процесу.
9. Дайте визначення етики судової риторики.
10. Охарактеризувати етику судового рішення.
11. Охарактеризувати етику позасудової поведінки.

Завдання для самостійного опрацювання навчального матеріалу:

Письмово дайте відповіді на запитання:

1. Дайте загальну характеристику діяльності суддів.
2. У чому полягає особливість роботи прокурора?
3. Вимоги, яким повинні відповідати особи, щоб мати право займатися суддівською діяльністю (за Законом України «Про судоустрій та статус суддів»).
4. Вимоги, яким повинні відповідати особи, щоб мати право займатися діяльністю секретаря судового засідання (за Законом України «Про судоустрій та статус суддів»).

Контроль самостійної роботи:

Перевірка конспектів; усне опитування.

Література: [1 – 18, 19, 21, 22, 23, 26, 29, 31, 32, 34, 36, 38, 41, 42, 44, 49, 50, 52, 54, 57].

ТЕМА 8. Правові етичні основи адвокатської діяльності в Україні.

Питання для самоконтролю.

1. Визначити поняття етикету як складової частини етики.
2. Викладіть роль судового етикету для адвоката.

3. Охарактеризувати правові етичні основи адвокатської діяльності в Україні.
4. Назвати і охарактеризувати види і форми професійного етикету юристів.
5. Хто може займатися адвокатською діяльністю відповідно до чинного законодавства?

Дайте пояснення ситуації.

Ситуація 1.

Під час розгляду кримінальної справи судді не сподобалось, що один із підсудних щось жує. Суддя підняв підсудного і голосно та грубо вичитав за неповагу до суду. Адвокат знав, що підсудний має недолік – якщо він нервує у нього пересихає в роті, але забув попередити про це суддю.

Оцініть поведінку учасників судового процесу.

Теми рефератів:

1. Адвокатська етика.
2. Етика захисту на досудовому слідстві.
3. Міжнародні кодекси професійної поведінки правників.

Контроль самостійної роботи:

Перевірка конспектів; усне опитування, перевірка ситуативних завдань.

Література: 1-14, 15 – 18, 19 – 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30-32, 34].

ТЕМА 9. Судовий етикет.

Питання для самоконтролю.

1. Дати поняття офіційного судового етикету.
2. Етика угоди про надання юридичної допомоги.
3. Яким має бути зовнішній вигляд учасника судового засідання як елемент етикету?
4. Дати визначення етикету робочого спілкування учасників судового процесу.
5. Яким має бути внутрішній стан учасника судового процесу?
6. Етика захисту на досудовому слідстві.

Дайте пояснення ситуаціям.

Ситуація 1.

Після відкриття судового засідання суддя вголос звертається до адвоката-жінки з такими словами: «адвокат Н., я б просив надалі вдягатись в судове засідання скромніше. Тут не місце для демонстрації прикрас».

Дайте оцінку словам судді з позиції вимог судового етикету.

Ситуація 2.

Даючи показання у судовому засіданні свідок поведився дивно – був розгублений, нервував. Прокурор у грубій формі запитав свідка ; «Свідок, що з вами? Ви ніби з похмілля.» Суддя ніяк не відреагував на різкий тон прокурора. Коли свідку стало зовсім погано, з'ясувалось, що він діабетик і настав час прийняти інсулін.

Дайте оцінку діям прокурора і судді.

Теми рефератів:

1. Особливості судової етики.
2. Судовий етикет.
3. Кодекс етики суддів

Контроль самостійної роботи:

Перевірка конспектів; усне опитування, перевірка ситуативних завдань.

Література: [1-14, 15 – 18, 19 – 22, 23, 26, 27, 28, 29, 30-32, 34].

6.4. Індивідуально-консультативна робота

Індивідуально-консультативна робота передбачає проведення індивідуальних та групових консультацій із студентами, які недостатньо засвоїли навчальний матеріал з курсу «Професійна етика» (для студентів денної та заочної форми навчання), а також відпрацювання студентами пропущених занять та незадовільних оцінок (для студентів денної форми навчання).

VII. Форми поточного та підсумкового контролю

Модульна контрольна

Тест - тренінг.

1. Чим відрізняються норми духовного права від юридичних норм?
2. Чи всі з названих елементів є структурними елементами духовної культури юриста?
  - інтелектуальне осмислення історії, традицій свого народу;
  - релігієзнавство;
  - дотримання норм етики;
  - усвідомлення національно-політичної ідеї;
  - використання загальнолюдських цінностей.
3. Які ви знаєте принципи духовної культури?
4. Чи всі з названих елементів є складовими елементами національної культури юриста:
  - національне мислення;
  - державна українська мова;
  - знання джерел позитивного права;
  - духовне піднесення;
  - ставлення до національної безпеки й виконання національного обов'язку.
5. Які з названих якостей відносяться до системи моральних цінностей?
  - культура спілкування;
  - сукупність стійких знань про добро, зло, справедливість;
  - стиль поведінки;
  - сукупність стійких знань про наявність певних норм та принципів моралі;
  - національне мислення.
6. Назвіть найбільш вагомі моральні якості юриста:
  - розвинуте почуття обов'язку;
  - скромність у спілкуванні;

- готовність до самопожертви;

Ваші варіанти _____

7. Дайте визначення поняттю «педагогічна культура юриста».

8. Правосвідомість юриста містить:

- професійне мислення;
- емоційний стан;
- ваші варіанти _____

9. Які основні аспекти виділяються у професіограмі слідчого.

10. Які основні аспекти виділяються у професіограмі судді.

11. Які основні аспекти виділяються у професіограмі адвоката.

Тематика контрольних робіт

1. Історія становлення юридичних деонтологічних знань.
2. Сучасні тенденції розвитку юридичної деонтології.
3. Поняття та загальна характеристика юридичної деонтології.
4. Завдання юридичної деонтології як науки.
5. Юридична деонтологія як навчальна дисципліна.
6. Роль юридичної деонтології в системі гуманітарних наук.
7. Соціальне значення юридичних деонтологічних знань.
8. Зміст юридичної діяльності.
9. Діяльність римських юристів як родоначальників юридичної теорії та практики.
10. Сучасні тенденції розвитку юридичної діяльності.
11. Значення юридичної діяльності як особливого різновиду соціальної практики.
12. Загальна характеристика юридичної практичної діяльності.
13. Особливості правової освіти в Україні.
14. Юрист в умовах ринкової економіки: місце правника на державній службі та в комерційних структурах.
15. Правова кар'єра. Перспективи різних видів професійної кар'єри юриста.

16. Морально-психологічні аспекти роботи судді.
17. Морально-психологічні аспекти роботи прокурора.
18. Морально-психологічні аспекти роботи слідчого.
19. Морально-психологічні аспекти роботи адвоката.
20. Морально-психологічні аспекти роботи нотаріуса.
21. Соціальні норми: поняття та види.
22. Місце норм права в системі соціальних норм.
23. Роль соціальних норм у регулюванні професійної юридичної діяльності.
24. Мораль і юридична діяльність.
25. Підстави звільнення судді з посади.
26. Адвокатська таємниця. Відповідальність адвоката за порушення присяги.
27. Роль присяги для службового обов'язку судді.
28. Юридичний етикет: суть і значення.
29. Правосвідомість і правова культура юриста.
30. Правила адвокатської етики України: структура, зміст і значення.
31. Деонтологічний кодекс (Кодекс правил здійснення адвокатської діяльності адвокатів Європейського співтовариства): структура, зміст і значення.
32. Соціальні конфлікти та їх прояв у сфері юридичної діяльності.
33. Фактори формування професійної свідомості та культури юриста.
34. Професійні та особисті якості, які повинні мати юристи.
35. Професійні та особисті якості, які неприпустимі для юристів.
36. Професійні та особисті якості судді.
37. Характеристика професійних та особистих якостей прокурора.
38. Професійні та особисті якості слідчого.
39. Характеристика професійних та особистих якостей адвоката.
40. Деонтологічні кодекси: поняття, завдання, історія створення.

Питання до заліку

1. Юридична діяльність в структурі соціальної діяльності.
2. Основні риси юридичної діяльності.
3. Структурними елементами духовної культури юриста.
4. Зміст та види юридичної діяльності.
5. Основні юридичні спеціальності.
6. Складовими елементами національної культури юриста.
7. Системи моральних цінностей.
8. Найбільш вагомі моральні якості юриста.
9. Поняття та види професійної етики.
10. Правосвідомість юриста містить.
11. Які основні аспекти виділяються у професіограмі слідчого.
12. Які основні аспекти виділяються у професіограмі судді
13. Які основні аспекти виділяються у професіограмі адвоката.
14. Етика як філософське вчення про мораль і моральність.
15. Предмет і сутність етики.
16. Відмінність понять мораль і моральність.
17. Етичні системи та їх різноманіття.
18. Сутність морального вчинку.
19. Свобода морального вибору.
20. Поняття професійної етики.
21. Особливості професійної етики юриста та її моральне значення. Призначення юридичної етики.
22. Офіційна етика.
23. Корпоративна етика.
24. Традиційна етика.
25. Корпоративне регулювання етичних взаємин.
26. Юридична етика в Україні.
27. Видатні діячі Російської імперії: С.І. Зарудний, А.Ф. Коні, С.А. Андрієвський., О.Я. Пассовер.

28. Роль української інтелігенції у перетворенні судової системи в Росії ХІХ ст..
29. Декларації прав людини в розвитку юридичної етики.
30. Деонтологічний кодекс Європейського співтовариства (Страсбург, жовтень 1988р.) та його характеристика.
31. Документи Міжнародної асоціації юристів щодо питань юридичної етики.
32. Основні положення про роль адвокатів, прийняті на восьмому Конгресі ООН щодо запобігання злочинності (Нью-Йорк, 1990)
33. Слідча етика.
34. Морально-правові джерела слідчої діяльності.
35. Етика карно-процесуального доведення.
36. Судова етика.
37. Моральні витoki судочинства.
38. Національний та зарубіжний досвід обмежування прав людини на підставі моральних норм : порівняльна характеристика.
39. Моральні основи судової діяльності.
40. Моральні основи слідчої етики.
41. Єдність законності та моралі в судовій діяльності.
42. Поняття етичної сторони судового процесу.
43. Етика допиту в судовому засіданні.
44. Етика взаємин учасників судового процесу.
45. Діяльність Національної експертної комісії з питань захисту суспільної моралі як чинник формування моральної культури українського народу.
46. Етика позасудової поведінки.
47. Вимоги, яким повинні відповідати особи, щоб мати право займатися нотаріальною діяльністю.
48. Вимоги, яким повинні відповідати особи, щоб мати право займатися адвокатською діяльністю.
49. Юридична консультативна діяльність.
50. Вимоги до осіб, яких призначають на посади прокурорів і слідчих.
51. Судовий етикет.

52. Адвокатська діяльність.
53. Офіційний судовий етикет.
54. Етика угоди про надання юридичної допомоги.
55. Яким має бути зовнішній вигляд учасника судового засідання як елемент етикету?
56. Визначення етикету робочого спілкування учасників судового процесу.
57. Внутрішній стан учасника судового процесу.
58. Етика захисту на досудовому слідстві.
59. Роль судового етикету.
60. Правові етичні основи адвокатської діяльності в Україні. Види і форми професійного етикету юристів.

ІХ. Рекомендовані джерела інформації

1. Конституція України. Конституція України від 28.06.1996 №254к/96-ВР [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
2. Кримінально-процесуальний кодекс України від 13.04.2012 № 4651-VI [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
3. Закон України «Про національну поліцію» 02.07.2015 № 580-VIII [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
4. Закон України «Про нотаріат» від 02.09.1993 № 3425-XII [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
5. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014 № 1697-VII [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>. [Електронний ресурс]
6. Закон України «Про Службу безпеки України» від 25.03.1992 № 2229-XII [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
7. Закон України «Про судоустрій та статус суддів» 07.07.2010 № 2453-VI [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.
8. Закон України «Про Вищу раду юстиції України» від 15.01.1998 № 22/98-ВР [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

9. Закон України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18.02.1992 № 2135-XII [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

10. Закон України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 05.07.2012 № 5076-VI [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

11. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07.04.2011 № 3206-VI [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

12. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Загального положення про юридичну службу міністерства, іншого центрального органу виконавчої влади, державного підприємства, установи, організації» від 26.11.2008 № 1040 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

13. Наказ Головного управління державної служби України «Про затвердження Загальних правил поведінки державного службовця» від 04.08.2010 № 214 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://www.zakon.rada.gov.ua>.

14. Дисциплінарний статут прокуратури України (від 6. 11. 1991 р.)

15. Правила поведінки та професійної етики осіб рядового та начальницького складу органів внутрішніх справ України (від 25 квітня 2012 за № 628/20941)

16. Алексеев С.С. Введение в юридическую специальность. — М.,1976.

17. Бандурка О.М., Скакун О.Ф. Юридична деонтологія. — Х.,2002.

18. Бризгалов І.В. Юридична деонтологія (стислий курс лекцій). — К.,2008.

19. Горшенев В.М., Бенедик І.В. Юридическая деонтология. — К.,1988.

20. Гусарев С.Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія. — К., 2005.

21. Жалинский А.Э. Профессиональная деятельность юриста. Введение в специальность. Учебное пособие. — М.,1997.

22. Коваль Н.В. Введение в юридическую специальность (деонтологический аспект): Курс лекций. — Донецк,1998.

23. Скакун О.Ф. Юридическая деонтология: Учебник.— Алерта, Х.,2014.

24. Скакун О.Ф., Овчаренко И.Н. Юридическая деонтология: Учебник. — Х.,2011.
25. Сливка С.С. Правнича деонтологія: Підручник для вищих навчальних закладів. — К.,1999.
26. Сливка С.С. Юридична деонтологія. Підручник. — К., 2013.
27. Хрестоматия по юридической деонтологии. Сборник нормативных документов / Сост. и общ. ред. О.Ф. Скакун. — 2002.
28. Шмоткін О.В. Юридична деонтологія. — К.,1995.
29. Юридична деонтологія: Навчальний посібник. За ред. Горшеньова В.М. та ін. — Х.,1993.
30. Агешин Ю.А. Политика. Право. Мораль. — М.,1982.
31. Аграновская Е.В. Правовая культура и обеспечение прав личности. — М.,1988.
32. Арсеньев К.А. Заметки о русской адвокатуре. — Спб.,1875.
33. Бабилов В.Н. Регулирующее воздействие на правосудие норм права и морали. — М.,1990.
34. Барак А. Судейское усмотрение.— М.,1999.
35. Бобнева М.И. Социальные нормы и регуляция поведения. — М.. 1978.
36. Букреев В.И., Римская И.Н. Этика права: от истоков этики и права к мировоззрению. — М.,1998.
37. Гойко Л.Ф. Адвокатский автограф. — Белая Церковь,1996.
38. Гребеньков Г. В., Фіолевський Д. П. Юридична етика. — К., 2004.
39. Гусейнов А.А., Апресян Р.Г. Этика: Учебник. — М.. 1999.
40. Деонтологічний кодекс (Кодекс правил здійснення адвокатської діяльності адвокатів Європейського співтовариства, прийнятий у Страсбурзі у жовтні 1988 р.)// Коваль Н.В. Введение в юридическую специальность. — Донецк, 1998.
41. Діловий етикет. Етика ділового спілкування. — К.. 2003.
42. Древний Рим. История. Быт. Культура. — М., 2014.
43. Эстетика // За ред. В. О. Лозового. — К., 2003.
44. Этика // За ред. В. О. Лозового. — К.,2008.

45. Єфімов Л.Ю. Невідворотність. Судова публіцистика. — К., 1989.
46. Історія адвокатури України (2 видання): / Редкол.: В. В. Медведчук (голова) та інші — К., 2012.
47. Кант И. Лекции по этике: Пер с нем. — Общ. ред. , сост. и вступ. ст. Гусейнова А.А. — М.,1991.
48. Кобликов А.С. Юридическая этика: Учебник для вузов.— М.,1999.
49. Карпец И.И. Уголовный розыск. — М.,1994.
50. Карпец И.И. Уголовное право и этика. — М.,1985.
51. Карташов В.Н. Юридическая деятельность. — Ярославль,1987.
52. Кистяковский Б.А. В защиту права (интеллигенция и правосознание). — Вестник МГУ. Серия 7. Философия. — 1990. — №3.
53. Кодекс суддівської етики затверджений XI черговим з'їздом суддів України 22 лютого 2013 року [Електронний ресурс] Режим доступу: http://zib.com.ua/ru/1438622_fevralya_v_ukraine_poyavitsya_kodeks_sudeyskoy_etiki_teks.html
54. Кокорев Л.Д., Котов Д.П. Этика уголовного процесса: Учебное пособие. — Воронеж,1993.
55. Кони А.Ф. Нравственные начала в уголовном процессе. — Избранные труды и речи. — Тула, 2000.
56. Котов Д.П. Профессиональный долг. — М.,1979.
57. Кудрявцев В.Н. Правовое поведение: норма и патология. — М.,1982.
58. Кузин С.В. Мой жених — убийца: Судебные повести и рассказы. — Донецк,1994.
59. Леушин В.И. Юридическая практика в системе общественных отношений. — Красноярск,1987.
60. Ликас А.Л. Культура правосудия. — М.,1990.
61. Лічман П.Р. Ножом і кислотою. Судові нариси. — Хмельницький, 1995.
62. Лозовой В. О., Петришин О. В. Професійна етика юриста. — Х., 2004.
63. Лукашева Е.А. Право, мораль, личность. — М.,1986.
64. Неновски Н. Право и ценности. — М.,1987.

65. Нерсисянц В.С. Наш путь к праву. От социализма к цивилизму. — М.,1992.
66. Общая теория государства и права. Академический курс в 2-х томах. Отв. ред. проф. М.Н.Марченко. — Том 1. Теория государства. — М.,1998.
67. Орач Є.М., Тищик Б.Й. Основи римського приватного права: Курс лекцій. — К., 2013.
68. Основные принципы, касающиеся роли юристов. Приняты на 8-м Конгрессе ООН по предупреждению преступлений. Нью-Йорк, август 1990 г.// Советская юстиция. — 1991. — №20.
69. Основные принципы этики полицейской службы (Утверждены резолюцией №690 Парламентской Ассамблеи Совета Европы 9 мая 1979 г.)// Гусарев С.Д., Тихомиров О.Д. Юридична деонтологія. — К., 1999.
70. Петражицкий Л.И. Теория права и государства в связи с теорией нравственности. — Спб., 1999.
71. Підпригора О.А. Основи римського приватного права. — Право К., 2008.
72. Пиджаренко А. История и тайны уголовного и политического сыска. К., 1994.
73. Правовая культура: сущность, противоречия, прогресс. — Свердловск,1990.
74. Правосознание и правовое воспитание. — Общая теория государства и права. Академический курс в 2-х томах. — Под ред. Марченко М.Н. — Т.2. Теория права. — М., 1998.
75. Правила адвокатської етики (Схвалено Вищою кваліфікаційною комісією адвокатури при Кабінеті Міністрів України 17 жовтня 2012р.) [Електронний ресурс] Режим доступу:<http://vkdkka.org/pravil-advokatskoji-etiki/>
76. Прокуратура в Україні: Зб.норм. актів / Відп. ред. М.О. Потєбенько. — К.,2014.
77. Радзієвська Л.К., Пасічник С.Г. Нотаріат в Україні. — К.,2012.
78. Рафалюк Б. Суд над «Тарнавою» або Замовте слово за скривдженого арештанта. Документальна повість. — К., 1999.
79. Савицкий М. Презумпция невиновности. — М., 1996.

80. Святоцький О.Д., Медведчук В.В. Адвокатура: історія і сучасність. — К., 2015.
81. Святоцький О.Д., Михеєнко М.М. Адвокатура України. — К., 2001.
82. Семаков Г. С., Кондракова С. П. Нотаріат в Україні. — К., 2011.
83. Семитко А.П. Правовая культура: сущность, противоречия, прогресс. — Свердловск, 1990.
84. Сергеенко М.Е. Жизнь древнего Рима. — М.-Л., 1964.
85. Скомороха В.Є. Пам'ять і біль. Кримінально-психологічні нариси. — К., 1999.
86. Соколов А.Я. Профессиональное правосознание юристов. — М., 1988.
87. Социальные отклонения. — М., 1989.
88. Татаринцева Е.В. Правовое воспитание. — М., 1990.
89. Теория государства и права. Под. ред. Корельского В.М., Перевалова В.Д. — М., 1997. — гл. 17.
90. Тимченко С. М. Судові та правоохоронні органи України. Навчальний посібник. — К., 2004.
91. Фатеев А.Г. Захист прав людини. Статті, адвокатські промови. — К., 1998.
92. Фридмен Л. Введение в американское право. — М., 1988.
93. Фуллер Лон Л. Мораль права. — К., 1999.
94. Шеломенцев В. М. Етикет і сучасна культура спілкування. — К., 2013.
95. Швырев В.С. Научное познание как деятельность. — М., 1984.
96. Швейцер А. Культура и этика. — М., 1973.

